

αὐταί τε εἰσὶ τῷ ὑποκειμένῳ καὶ εἰδοποιοὶ ἐνὶ καλοῦνται ὀνόματι. Καὶ
 δῆλον ὅτι ἢ προτέρα διαίρεσις τῆς διαφορᾶς ἢ αὐτὴ ἐστὶ τῆ δευτέρᾳ, τῷ
 τρόπῳ μόνῳ διαφέρουσα, καὶ τοσαῦτα σημαίνοντα διαφορᾶς ἐκ τῆς δευ-
 τέρᾳς, ὅσα δὴ καὶ τῆς πρώτης ἀναθρώσκουσιν ἡμῖν· ὅπερ γὰρ εἶπεν ἐκεῖ
 κοινῶς διαφορὰν, τοῦτο νῦν χωριστὴν φησὶ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ὅπερ ⁵
 ἐκεῖ ἰδίως, τοῦτο ἀχώριστον κατὰ συμβεβηκός. Ὁ δὲ εἶπεν ἰδιαιτάτα ἐκεῖ,
 τοῦτο ἐνταῦθα ἀχώριστον καθ' αὐτήν. Ἡ δὲ εἰς τὰς συστατικὰς καὶ διαι-
 ρητικὰς διαίρεσις λόγου ἐστὶ διαίρεσις, ὡς εἴρηται, καὶ οὐ πράγματος· τὸ
 αὐτὸ γὰρ διαφόροις λόγοις διαίρει κατὰ διάφορον ἀπόβλεψιν.

10

Καὶ τούτων γε.

Πρὸς τὸ τρίτον μέρος, ἐν ᾧ ἐκλέγεται τὴν διαφορὰν, ἐν τῷ σημαίνο-
 μένῳ περὶ οὗ προτίθεται συμπληρώσας ἀρκούντως τὴν διαίρεσιν τοῦ ὀνό-
 ματος τῆς διαφορᾶς, οὕτως προχωρεῖ. Πρῶτον μὲν γὰρ ποιεῖ ὅπερ εἶπον,
 τὴν ἐκλογὴν δηλονότι τοῦ σημαινομένου περὶ οὗ σκοπεῖ, εἶτα φανεροῖ
 τοῦτο δι' ἄρισμῶν καὶ τίθησι τέσσαρας ἄρισμούς. Πρῶτον οὖν τίθησιν ἓνα ¹⁵
 ἄρισμόν, ὅς ἐστιν ὅτι διαφορὰ ὑπάρχει, ἢ περισσεύει τὸ εἶδος τοῦ γένους,
 τουτέστι διαφορὰ ἐστὶν ἐπίνοια δευτέρα, θεμελιουμένη ἐν τῷ πράγματι,
 ἔχουσα λόγον νοητικὸν τῆς δυνάμεως, ἢ τὸ εἶδος τοῦ γένους περισσεύει.
 Τοῦτο δὲ φανεροῖ παραδείγματι, λέγων ὅτι ὁ ἄνθρωπος πλέον ἔχει τοῦ
 ζῴου ταύτην τὴν διαφορὰν, ἦτις ἐστὶ τὸ λογικόν, κακείνην ἦτις ἐστὶ τὸ ²⁰
 θνητόν· τὸ γὰρ ζῴον οὐδὲν τούτων ἐστίν· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ λογικόν οὐδὲ
 ἄλογον, ἐνεργεῖα δηλονότι καὶ ἀφωρισμένως. Καθὸ μὲν γὰρ γένος, ἐγκλείει
 τὸ λογικόν καὶ τὸ ἄλογον ἑαυτῷ· εἰ δὲ διωρισμένως ἐπεφέρετο τούτων
 θάτερον, ἐμάχετο ἂν αὐτῷ τὸ λοιπόν.

Ἐνταῦθα τοίνυν γενόμενος ὁ Περφύριος ἀπορίαν κινεῖ καὶ ἐπιλύεται ²⁵
 ταύτην εὐθύς στενωῶς ἄμφω ποιῶν ἐν τῷ γράμματι. Ὁ δὲ νοῦς τῆς ἀπορίας
 αὐτῷ τοιοῦτός ἐστιν. Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, ὡς εἴρηται, τὸ εἶδος περισσεύει
 τοῦ γένους τῆ διαφορᾶς, ζητῶ πόθεν ἔχει τὸ εἶδος τὴν διαφορὰν ταύτην·
 ἀπὸ γὰρ τοῦ μηδενὸς οὐκ ἔχει, διότι ἐκ τοῦ μηδενὸς οὐδὲν γίνεται, ὡς
 πάντες συμφωνοῦσιν· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχει ταύτην, διότι τὸ ³⁰
 εἶδος διὰ τῆς διαφορᾶς τίθεται ἐν ἀφωρισμένῳ βαθμῷ τῆς κατηγορίας,
 τουτέστιν ὑπὸ τι γένος ἀφωρισμένον. Εἰ τοίνυν ἔχει τὴν διαφορὰν ἀφ' ἑαυ-
 τοῦ, οὐκ ἂν εἶη ἐν γένει, ὃ ψευδός ἐστιν, καὶ ἀπλῶς δὲ ἀδύνατον ἀφ' ἑαυτοῦ
 ταύτην ἔχειν διὰ τὸ τὴν διαφορὰν τελειότητα εἶναι τοῦ εἶδους καὶ οὐδὲν
 ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν τελειότητα ἔχειν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐξωθεν ἔχει ταύτην, ³⁵
 διότι, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἰστέρων φησὶν ὁ Φιλόσοφος, οὐκ εἰσὶν
 αἱ διαφοραὶ ἔξω τοῦ ἰδίου γένους. Ἐξοὶ τοίνυν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ γένους,

1-9 Καὶ δῆλον — ἀπόβλεψιν en marge A 7 τὰς après καὶ add B 10 Καὶ
 τούτων γε en marge A, om BC 38 ἄλλως C

καὶ εἰ οὕτως ἔχει, ψεῦδος ἂν εἶη τὸ λέγειν, ὅτι τὸ εἶδος περισσεύει τοῦ γένους τῇ διαφορᾷ.

f. 52^r Πάλιν εἰς τοῦναντίον ἐπιχειρεῖ λέγων· ἢ εἰ τὸ εἶδος ἔχει τὴν διαφορὰν ἀπὸ τοῦ γένους ᾧ λόγῳ τὸ γένος ἔχει τὴν μίαν διαφορὰν, τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ τὴν ἑτέραν ἔχει τὴν ἀντικειμένην, καὶ οὕτως εἶη ἂν τὰ ἀντικείμενα ἐν τῷ αὐτῷ, ὃ ψεῦδος ἐστίν. Ταῦτα εἰπὼν ἐν ἀπορίας μέρει, λύσειν ἐπάγει, κατανεύων ὅτι τὸ εἶδος τὴν διαφορὰν ἐκ τοῦ γένους ἔχει, ἀλλὰ φησιν ὅτι, ὡς οἱ φιλόσοφοι ἀξιούσι, τὸ γένος ἔχει ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς διαφοράς, δυνάμει μόντοι, ἐνεργείᾳ δέ, τουτέστιν ἀφωρισμένην αὐτῷ, οὐδεμίαν ἔχει, καὶ οὕτω λύεται ὁ λόγος ὁ λέγων τὸ γένος ἔχειν τὰ ἀντικείμενα ὅμοῦ, εἰ τὸ εἶδος ἔχει τὴν διαφορὰν ἐκ τοῦ γένους· αἱ γὰρ διαφοραὶ ἀληθῶς εἰσὶν ἀντικείμενα, ὡς ὁ Πορφύριος βούλεται· καὶ ἀληθές ἐστίν ὅτι τὰ ἀντικείμενα δύνανται εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλὰ δυνάμει, ἐνεργείᾳ μόντοι, οὐχί. Οἱ δὲ πρότεροι λόγοι πάντες συγχωροῦνται· προ-
15 χωροῦσι γὰρ πάντες καλῶς.

Εἶτα τίθησι τὸν δεύτερον ὀρισμὸν, καὶ τρία ἐνταῦθα ποιεῖ· πρῶτον, τίθησιν αὐτόν· εἶτα ἐξηγεῖται τὸ μέρος τοῦ ὀρισμοῦ, ὅπου λέγεται ὅτι ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ κατηγορεῖται, λαμβάνων παράδειγμα τὸ λογικόν, ὅπερ ἐστὶ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου· τρίτον, ἀποδείκνυσιν ἐκ τῆς πρὸς τὴν
20 ἀληθῆ ὕλην καὶ τὸ ἀληθές εἶδος ὁμοιότητος καὶ ἀναλογίας τοῦ τε γένους καὶ τῆς διαφορᾶς. Φησὶ τοίνυν ὅτι, ὡς περ τὰ φυσικὰ πράγματα ἐξ ὕλης συνεστᾶσι καὶ εἶδους, οὕτω καὶ τὰ τεχνητὰ συνεστηκότα εἰσὶν ἐκ τινων ἐχόντων ἀναλόγως τῇ ἀληθινῇ ὕλει καὶ τῇ ἀληθινῷ εἶδει, οἷον ὁ ἀνδριάς ὕλην μὲν ὡς περ ἔχει τὸν χαλκόν, εἶδος δὲ ὡς περ τὸ σχῆμα, τὸ δὲ ὄλον
25 τοῦτό ἐστὶν ἀνδριάς, τὸ ἐκ τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς μορφῆς τῆς τοιαύτης συγ- κείμενον, καὶ τῶντι, κατὰ τὸν Φιλόσοφον ἐν τῇ Φυσικῇ, τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος τῶν φυσικῶν ἐν τῆς ἀναλογίας πρὸς ταῦτα τῶν φυσικῶν εἶδέναι τε καὶ διακρίνειν δυνάμεθα. Θεωρεῖται τοίνυν ἐν παντὶ συνθέτῳ τρία, ἢ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἐκ τούτων συγκείμενον, ἢ κυρίως, ἂν ἢ
30 φυσικόν, ἢ ἀναλόγως, ἢ ἐὰν ἢ τεχνητόν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου σύνθετόν τί ἐστὶν ἐκ γένους καὶ διαφορᾶς, ὅς δὲ λόγος τὸν κοινὸν καὶ εἰδικὸν ἀνθρώπου, τουτέστι τὴν ἐπίνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, σημαίνει, δεῖ καὶ ἐν αὐτῷ, καθάπερ ἐν παντὶ συνθέτῳ, τὰ αὐτὰ ταῦτα θεωρεῖν· ἔχει
f. 53 γὰρ τινὰ | καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν σύνθεσιν καὶ ἐστὶ τὴν τεχνικὴν ὁμοιότητα,
35 ὡς μὲν λόγος τὴν τεχνικὴν, ὡς δὲ φυσικοῦ πράγματος ὑπαρξιν καὶ οὐσίαν σημαίνων, τὴν φυσικὴν. Ἔστι τοίνυν πάνταῦθα ὕλη μὲν ἀνάλογον τὸ γένος διὰ τὸ ἀδιάκριτον καὶ συγκεχυμένον, εἶδει δὲ ἢ διαφορὰ τοῦ διωρισ- μένου χάριν· τὸ δὲ ὄλον τοῦτο, τὸ ἐκ γένους δηλονότι καὶ διαφορᾶς συγ- κείμενον, οἷον τὸ ζῷον λογικόν θνητόν, τὸ σύνθετόν ἐστι, τὸ εἶδος δηλονότι
40 τὸ λογικόν, ὁ ἀνθρώπος, καὶ διὰ τοῦτο ἐρωτώμενοι τί ἐστὶν ὁ ἀνθρώπος,

ἀποκρινόμεθα ὅτι ζῶον· ὅποιον δὲ ζῶον, ἀποκρινόμεθα ὅτι λογικόν, διότι ἡ διαφορὰ ὡσπερ ποιότης τίς ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τὸ εἶδος ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ ἡ μορφή ἐν τοῖς τεχνητοῖς· ἢ ὅτῃ ποιότητι γίνεται ἐνεργεῖα τὸ εἶδος τοῦτο τὸ σύνθετον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρότερον ἔλεγε περισσεύειν τὸ εἶδος τοῦ γένους τῇ διαφορᾷ· τὸ γὰρ εἶδος περιέχει ἐνεργεῖα τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς, ὃν οὐκ ἀνάμει περιέχει τὸ γένος.

Εἶτα τίθησι τὸν τρίτον λόγον, καὶ πρῶτον θείας, εἶτα παραδείγματι φανεροῖ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πεποιήκεν.

Εἶτα τίθησι τὸν τέταρτον ὄρισμόν, καὶ περὶ τοῦτο τρία ποιεῖ· πρῶτον, τίθησι τὸν ὄρισμόν, εἶτα φανεροῖ καὶ αὐτὸν παραδείγματι· εἶτα ἐπάγεισι 10 πρὸς τὸν τρίτον ὄρισμόν, καὶ τελειώτερον αὐτὸν ἀποδίδωσι, καὶ τὸν πρότερον λόγον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ καὶ τελειώσιν, εἰς ἄλλους ἀναφέρων, οὐχ εἰς ἑαυτὸν. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἐν τῷ γράμματι τοῦ Πορφυρίου ἐλέγετο, ὅτι λογικοὶ ἐσμέν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ θεοί· ἐνιοὶ δὲ ὕστερον τῶν χριστιανῶν ἀντί τοῦ, οἱ θεοί, προσέθεσαν τό, οἱ ἄγγελοι. Ἄλλὰ καὶ ἀμφό- 15 τερα οὐ δεῖ λέγεσθαι· οὔτε γὰρ τῶν θεῶν χωρίζομεθα τῷ θνητῷ, τῶν γε οὐκ ὄντων, εἰ μὴ κατὰ τὸν Πορφύριον· οὔτε τῶν ἀγγέλων ὄντων μὲν, ἀλλ' οὐ ζῶων ὄντων, εἰ μὴ ὁμωνύμως. Ἄλλὰ περὶ τούτου προϊόντες ἐροῦμεν. Φησὶν οὖν, ὅτι ὁ λόγος ἐκεῖνος τῆς διαφορᾶς, ὅτι διαφορὰ ἐστὶ τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ἀνευ τινὸς προσθήκης ἐλλειπῆς εἶναι 20 δοκεῖ καὶ οὐκ ἀληθῆς· τὸ γὰρ πεφυκέναι πλεῖν ἡγουν ναυτίλλεσθαι χωρίζει τὸν ἀνθρωπον, ἀνθρώπῳ μόνῳ προσόν, τῶν ἄλλων ἃ εἰσὶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ἀλλ' οὐκ ἐστὶ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου οὐσιώδης, | καίτοι f. 53^v γε εἰ οὐσιώδης ἦν διαφορὰ, εἴπομεν ἂν, χωρίζοντες ἀπὸ τῶν ἄλλων ζῶων τὸν ἀνθρωπον, ὅτι τῶν ζῶων τὰ μὲν πέφυκε πλεῖν, τὰ δὲ μή· καὶ ἐστὶν 25 ὁ ἀνθρωπος ζῶον πεφυκὸς πλεῖν, ἀλλὰ τοῦτο οὐδεὶς λέγει· οὐ γὰρ ἐστὶ τὸ πεφυκέναι πλεῖν συμπληρωτικὸν τῆς τοῦ ἀνθρώπου οὐσίας οὐδὲ μέρος αὐτῆς· ὁθεν οὐδὲ μέρος ἐστὶ τοῦ ὁρισμοῦ ἡγουν διαφορὰ· ὁ γὰρ τῆς οὐσίας μέρος, καὶ τοῦ ὁρισμοῦ, ὅτι ὁ ὁρισμὸς τὴν οὐσίαν παρίστησιν· ἀλλὰ τὸ πεφυκέναι πλεῖν ἐστὶν ἐπιτηδειότης μόνον τῆς οὐσίας τοῦ ἀνθρώ- 30 που. Διὰ ταῦτα τοίνυν τινὲς ἀκριβολογούμενοι καὶ ἀκριβέστερον ἐπεξερχόμενοι τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς, φασὶ μὴ εἶναι διαφορὰν ὃ τι ἂν τύχοι χωρίζον τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, μηδὲ ἐν τῷ χωρίζειν μόνον τὸν τῆς διαφορᾶς λόγον ἀρκούντως συνίστασθαι· τοῦτο γὰρ καὶ ταῖς μὴ εἰδοποιοῖς προσεῖναι δύναται· ἀλλ' ὅπερ συμβάλλεται πρὸς τὸ εἶναι τοῦ πράγματος 35 καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἡγουν τὸν ὄρισμόν καὶ ὅπερ ἐστὶ μέρος αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Εἴεν ἂν οὖν εἰδοποιοὶ διαφορὰ ὅσαι χωρίζουσι τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ἕτερον εἶδος ποιοῦσαι, καὶ ἐν τῷ τί ἦν εἶναι παραλαμβάνονται.

Ταῦτα εἰπὼν, ἀποδίδωσι καὶ τελειοῖ τὸν περὶ διαφορᾶς λόγον.

Leçon XIV.

Remarques.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΑΙ ΔΕΚΑΤΗ.

Σημειώσεις.

5 Πρῶτον, ἐν τούτῳ τῷ περὶ τῆς διαφορᾶς κεφαλαίῳ δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι ἡ διαίρεσις τῆν τίθησι τῆς διαφορᾶς ὁ Πορφύριος οὐκ ἔστι γένους εἰς εἶδη, ἀλλὰ φωνῆς ὕλικῶς λαμβανομένης εἰς τὰ ἴδια σημαίνόμενα, καὶ φωνῆς ἀναλογικῶς λεγομένης εἰς τὰ ἴδια ἀναλογικά· αὕτη γὰρ ἡ φωνὴ ἢ διαφορὰ σημαίνει ταῦτα τὰ τρία σημαίνόμενα, δηλονότι τὴν κοινὴν
10 διαφορὰν, τὴν ἰδίαν καὶ τὴν ἰδιαιτάτην. Δυνάμεθα δὲ προστιθέναι καὶ ἕτερον σημαίνόμενον τῆς διαφορᾶς, τὴν μᾶλλον ἰδίαν πρὸ τῆς ἰδιαιτάτα καὶ μετὰ τὴν ἰδίαν, καὶ αὕτη ἔστι τὸ ἴδιον συμβεβηκός, ἧγουν τοῦ ἀνθρώπου τὸ γελαστικόν.

Ἔτι, δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι ἕτερον ἐτέρου διαφέρειν λέγεται, ὅταν ἄμφω
16 ὡς πράγματα διακεκριμένα· αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ, ὅταν τὸ αὐτὸ θεωρῆται πῆ μὲν πραγματικῶς, πῆ δὲ κατὰ τὸν λόγον· διαφέρει γὰρ ὁ Σωκράτης ἑαυτοῦ, f. 54 ἀνὴρ ἐκ παιδός γενόμενος, | καὶ σοφός ἐκ μὴ εἰδότης, ἧγουν σοφία καὶ ἡ ἀνδρική ηλικία ἐστὶν ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ πρᾶγμα, ὅτι τὸ μὲν σημαίνει τελειότητα τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ τοῦ σώματος, τὸ δὲ εἶναι τὸν Σωκράτην
20 παιδα, ὅτε ἦν παῖς, τοῦτό ἐστι κατὰ τὸν λόγον· παῖς γὰρ ὢν ὁ Σωκράτης, ἔτι Σωκράτης ἀληθῶς οὐκ ἦν, ὡς περ ἀνδρωθείς τε καὶ ἐπιστήμων γενόμενος· ὁμοίως ἀρκεῖ πρὸς τὸ διαφέρειν τὸ θάτερον τῶν διαφερόντων νοεῖσθαι πραγματικῶς, εἰ καὶ μὴ ἀμφοτέρω. Καὶ διὰ τοῦτο καλῶς δύναται λέγεσθαι, ὅτι ὁ Σωκράτης ἑαυτοῦ διαφέρει, παιδός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος, ὡσαύ-
26 τως καὶ ἐνεργοῦντός τι, ἢ πεπαυμένου.

Ἔτι, ἡ δευτέρα διαίρεσις γένους ἐστὶν εἰς εἶδη· διαίρει γὰρ τὴν διαφορὰν τῷ χωριστῷ καὶ τῷ ἀχωριστῷ, καὶ τὴν ἀχώριστον αὐθις τῷ καθ' αὐτὸ καὶ τῷ κατὰ συμβεβηκός, ὡς περ τὸ ζῷον τῷ λογικῷ καὶ τῷ ἀλόγῳ.

Ἔτι φησὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ ἡρεμεῖν εἶναι χωριστὸν συμβεβηκός· τοῦτο
30 δὲ οὐ δοκεῖ· ὀρώμεν γὰρ ὅτι ὁ οὐρανός οὐ δύναται μὴ κινεῖσθαι, ὡσαύτως καὶ ἡ γῆ οὐ δύναται μὴ ἡρεμεῖν· ἀεὶ γὰρ ἡ γῆ ἡρεμεῖ ἐν τῷ μέσῳ. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν, ὅτι τὸ τὸν οὐρανὸν κινεῖσθαι διχῶς θεωρεῖσθαι δύναται· ἓνα μὲν τρόπον καθ' αὐτόν, ἕτερον δὲ τρόπον τῇ πρὸς τὸ κινεῖσθαι αὐτὸν παραθέσει, ὅποιον ἂν εἴη τοῦτο, εἴτε σφαῖρά τις ἄλλη, εἴτε ἄγγελος, εἴτε
35 ἄλλο τι παρὰ ταῦτα. Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ τρόπῳ ὁ οὐρανός δύναται μὴ κινεῖσθαι, τῷ δὲ δευτέρῳ τρόπῳ, οὐχί. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μὴ ἡρεμεῖν

τὴν γῆν ἢ κινεῖσθαι διχῶς δύναται νοεῖσθαι· ἢ καθ' αὐτὴν ὅλην, καὶ τοῦτό ἐστι ψευδός· οὐ γὰρ ἐστὶ λαβεῖν τόπον ἔξω τῆς γῆς, πρὸς ὃν αὐτὴ ὅλη κινηθῆσεται· ἢ κατὰ τι μέρος αὐτῆς, καὶ τοῦτο ἀληθές ἐστίν· μέρος γάρ τι αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς τόπου πρὸς ἄλλον κινεῖσθαι δύναται. Εἰ δὲ καὶ τὸ κινεῖσθαι συμβεβηκὸς χωριστὸν ὁ Πορφύριος λέγει, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὴν κίνησιν ἀίδιον εἶναι, προτίθεται δὲ ὁ Πορφύριος ἐνταῦθα κατὰ Ἀριστοτέλην διαλεχθῆναι, οὐδὲν ἐστὶν ὑπεναντίον ἐν τῷ λόγῳ· ὁ γὰρ Φιλόσοφος περὶ τῆς κινήσεως τῶν ὑψηλοτέρων λέγει, ὁ δὲ Πορφύριος περὶ τοῦ κινεῖσθαι ὅπερ ἐν τοῖς ὑποκάτω σώμασι θεωρεῖται. Ἔστι δὲ καὶ ἡ δόξα τοῦ Ἀριστοτέλους ψευδῆς τοῖς χριστιανοῖς ἡμῖν· τοῦλάχιστον γὰρ ἐν τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ ὁ οὐρανὸς κινούμενος παύσεται. 10
f. 54 r

Ἔτι, ὅπου λέγει, ὅτι τὸ λογικὸν οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, δοκεῖ μὴ καλῶς λέγειν· ὁρῶμεν γάρ τινα μᾶλλον καὶ ἧττον λογίζομενον, ὅθεν παρῆκται τὸ λογικόν. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν ὅτι διὰ τοῦ λογικοῦ δύο νοεῖν δύναμεθα· ἢ τὸ οὐσιῶδες εἶδος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὕτως οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἢ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ λογίζεσθαι, καὶ οὕτως ἐπιδέχεται. Ὁσαύτως καὶ περὶ τοῦ γελαστικοῦ λέγω, ὅτι διχῶς λαμβάνεσθαι δύναται· ἐνὶ μὲν τρόπῳ καθὸ ἀμέσως ἀκολουθεῖ τῇ ὑπάρξει τοῦ εἶδους, καὶ οὕτως οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἄλλῳ δὲ τρόπῳ καθὸ σημαίνει ἐνέργειαν ἢ δύναμιν τοῦ γελαῖν, καὶ οὕτως ἐπιδέχεται. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ χρώματος λέγω, ὅτι καθ' αὐτὸ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἐπιδέχεται, εἰ λαμβάνοιτο δηλονότι ἐκ τοῦ μέρους τῶν οἰκείων εἰδῶν, λευκότητος δηλονότι καὶ μελανίας. Ὁσαύτως δεῖ λέγειν καὶ περὶ τοῦ σιμοῦ καὶ γρυποῦ, ὅτι καθ' αὐτὸ καὶ ἐν τῇ παραθέσει τῇ πρὸς τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· λέγεται μέντοι σιμός τις μᾶλλον ἄλλου ἐν τῇ πρὸς ἕτερον παραθέσει ἧττον ἐσιμωμένον τὴν ῥίνα. 20
25

Ἔτι, πῶς ὀριζόμενος τὸ ζῶον, οὐκ εἶπεν· οὐσία σωματικὴ ἔμψυχος αἰσθητικὴ, καίτοι γε ἔδει καὶ τὸ σῶμα παραλαβεῖν ὑπὸ τὴν οὐσίαν, γένος ὃν τοῦ ζώου; Λέγομεν ὅτι ἴσως τοῦτο πεποίηκεν διὰ τὸ τὸ σῶμα ὁμώνυμον εἶναι· σημαίνει γὰρ καὶ τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποκείμενον τῇ τριπλῇ διαστάσει, ὅπερ ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῆς οὐσίας εὐρίσκεται, καὶ αὐτὴν τὴν τριχῆ διάστασιν, ἥτις ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῆς ποσότητος κεῖται· ἢ καὶ διὰ συντομίαν παρῆκεν, ἐπεὶ ἐν τῷ ἔμψυχῳ τὸ σῶμα παρέλαβεν· οὐσία γὰρ ἔμψυχος ἡγρουν ψυχὴν ἔχουσα τί ἂν ἄλλο εἴη ἢ σῶμα ἔμψυχον; Οὐ γὰρ ἂν λέγοιτο τὸ ἀσώματον ἔμψυχον ἡγρουν ψυχὴν ἔχον, ἐπεὶ τὸ ψυχὴν ἔχον δεῖ εἶναι σῶμα, τὸ δὲ ἀσώματον οὐχ οἶόν τε εἶναι σῶμα. 30
35

Ἔτι, ὃ φησιν, ὅτι τῇ διαφορᾷ περισσεύει τὸ εἶδος τοῦ γένους, τοῦτο

οὐ δεῖ νοεῖν ὅσον πρὸς τὸ πρᾶγμα· ὅσον γὰρ πρὸς τὸ πρᾶγμα, τὸ γένος
 f. 55 ταῦτόν ἐστι τῷ εἶδει, ἅτε πρὸς τὸ εἶδος ἀφοριζόμενον διὰ τῆς διαφορᾶς,
 ὡς καὶ πολλάκις πρότερον εἴρηται. Ἄλλὰ δεῖ τοῦτο νοεῖν ὅσον πρὸς τὸν
 λόγον τοῦ νοεῖν· ὁ γὰρ νοητικὸς λόγος τοῦ ζῴου, ἐξ οὗ δὴ λόγου ἐπι-
 5 τέθειται αὐτῷ τὸ τοῦ γένους ὄνομα, ἐστὶν ἀδιόριστος καὶ δυνάμει πρὸς
 πάσας τὰς διαφορὰς, καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ αὐτοῦ οὐδεμίαν διαφορὰν ἀφωρισ-
 μένως ἐγκλείει· τῇ μέντοι γε ἐνεργείᾳ τοῦ ποιούντος μερικῶς νοῦ αἱ δια-
 φοραὶ προάγονται ἀπὸ τῆς ταιαύτης τοῦ νοῦ ἀδιοριστίας τε καὶ δυνα-
 μότητος, ὡς δι' ἐκάστης μετὰ ταῦτα ὁ νοῦς πρὸς τὴν εἰδητικὴν φύσιν
 10 τὸ γένος συνέλκει καὶ εἶδος ποιεῖ, ὅπερ εἶδος ἐνεργείᾳ τὴν διαφορὰν
 ἐγκλείει.

Ἔτι, διαφορὰ ἐστὶν ἢ περισσεύει τὸ εἶδος τοῦ γένους· ἀλλὰ περι-
 σεύει καὶ τῷ ἰδίῳ· τὸ ἴδιον ἄρα ἐστὶ διαφορὰ. Ἄλλὰ δεῖ νοεῖσθαι τὸ
 περισσεύειν οὐσιωδῶς καὶ οὐκ ἐπουσιωδῶς.

15 Ἔτι, ὅπου φησὶν ὅτι ἡ διαφορὰ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ κατηγορεῖται,
 δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι ἀπὸ τίνος ἰδιότητος φαινομένης λαμβάνεται ὁ τρόπος
 τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ κατηγορεῖσθαι καὶ τοῦ ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγο-
 ρεῖσθαι. Ὁ μὲν οὖν τρόπος τοῦ ἐν τῷ τί ἐστὶν κατηγορεῖσθαι λαμβάνεται
 ἀπὸ τοῦ σημαντικοῦ τρόπου, ὃς ἐστὶ τὸ σημαίνειν τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸν
 20 τρόπον τοῦ ἐν ἑαυτῷ ὄντος καὶ καθ' αὐτὸ ὑφ' ἑστῶτος. Ὁ δὲ τρόπος τοῦ
 ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶν κατηγορεῖσθαι λαμβάνεται ἀπὸ τοῦ τρόπου τοῦ ἡρτη-
 μένου καὶ ἀναφερομένου πρὸς ἄλλο, κἀντεῦθεν ἐστὶν, ὅτι τὸ μὲν ζῴον
 καὶ τὸν ἄνθρωπον γένος καὶ εἶδος φημέν, καὶ λέγομεν ταῦτα τὸ γένος
 καὶ τὸ εἶδος κατηγορεῖσθαι ἐν τῷ τί ἐστὶν, διότι σημαίνουσι ταῦτα τῷ
 25 τρόπῳ τοῦ καθ' αὐτὸ ὄντος, ἐξ οὗ δὴ σημαντικοῦ τρόπου ὁ τρόπος τῆς
 ἐν τῷ τί ἐστὶν κατηγορίας λαμβάνεται. Φημέν δὲ τὴν διαφορὰν κατηγο-
 ρεῖσθαι ἐν τῷ ὁποῖον, διότι ἔχει τὸ λογικὸν ὅπερ ἡ διαφορὰ ἐστὶ, λόγου
 χάριν, τρόπον σημαντικὸν τοιοῦτον, ὥστε σημαίνειν ὡς τὸ ἡρτημένον ἄλλου
 καὶ μὸρφοῦν ἄλλο, ἀφ' οὗ λαμβάνεται ὁ τρόπος τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ
 30 κατηγορεῖσθαι. Δεῖ μέντοι εἰδέναι, ὅτι τὸ γένος ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ κατη-
 γορεῖται ἐν τῷ τί ἐστὶν ὅσον τε πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ ὅσον πρὸς τὸν τρόπον·
 ἐν δὲ τῷ συμβεβηκότι, ὅσον μὲν πρὸς τὸν τρόπον ἐν τῷ τί ἐστὶν κατηγο-
 ρεῖται, ὅσον δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα, οὐχί. Ὡσαύτως καὶ ἡ διαφορὰ ἐν μὲν
 f. 55 τῇ οὐσίᾳ | ὅσον μὲν πρὸς τὸν τρόπον κατηγορεῖται ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ,
 35 ὅσον δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἐν τῷ τί ἐστὶν, διότι τὸ πρᾶγμα αὐτῆς ἐστὶν
 οὐσία, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ λογικοῦ· ἐν δὲ τῷ συμβεβηκότι, ὅσον πρὸς ἀμφο-
 τερα ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶν λέγεται. Ἡ δὲ διαφορὰ λέγεται σημαίνειν ὡς
 τὸ ἡρτημένον ἄλλου οὐχ ὡς τῷ τρόπῳ ἢ ὑλῇ ἡρτηται τοῦ εἶδους ὡς ὑποκει-

μένη καὶ ὡς δεκτικὴ, ἀλλ' ὡς τρόπῳ τὸ εἶδος ἡρτημένον ἐστὶ τῆς ὕλης ὡς ὀρίζον αὐτὴν καὶ τελειοῦν.

Ἔτι, ὅπου φησὶν ὅτι οἱ θεοὶ εἰσι ζῶα λογικὰ, δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι θεοὺς ἐνταῦθα καλεῖ τὰ οὐράνια σώματα, ἅτινα ἐδόξαζόν τινες ἔμψυχα εἶναι, ἔχοντα θέλησιν καὶ ἔφεσιν, ἧς δόξης καὶ Ἀριστοτέλης ἐστίν, λέγων ὅτι τὰ οὐράνια σώματα κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἔφετου καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ὡς ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ τῆς Μετὰ τὰ φυσικὰ, καὶ αὖθις ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου, λέγων τὸν οὐρανὸν ζῆν ζωῇ ἐνδόξῳ καὶ ὑψηλῇ· καὶ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ φυτῶν λέγων, ὅτι ἡ τοῦ πόλου ζωὴ τιμιωτέρα ἐστὶ καὶ εὐγενεστέρα τῆς τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. Τῆς αὐτῆς δὲ δόξης καὶ Πλάτων ἐστὶ, τὸν οὐρανὸν μέγα ζῶον εἶναι λέγων καὶ τὸν οὐρανὸν ἀρχὴν ἔχειν τῆς πάντων τῶν ζώντων ζωῆς. Ἡ τοίνυν τὰ οὐράνια σώματα θεοὺς φησὶ καὶ ζῶα λογικὰ κατὰ τὴν Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος δόξαν, ἡ δαίμονας τινὰς, προσλαμβάνοντας σώματα καὶ ἐν αὐτοῖς ποιοῦντας τὰ τῆς ζωῆς ἔργα, οὓς καὶ κακοδαίμονας καὶ κοιτοδαίμονας ὡς βλαπτικούς καὶ γυναιξί μιγνυμένους ἐν ἀνθρώπων εἶδει οἱ περὶ Πλάτωνα λέγουσιν, οἱ καὶ ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι εἰς τὰ σώματα λέγοντ' ἂν εἶναι ζῶα. Ἴσως γοῦν περὶ τούτων ὁ Πορφύριος ἐνταῦθα νοεῖ. Ἄλλ' οὓς ἔλεγον κυρίους θεοὺς, τὰς νοήσεις ὀηλονότι, ἀδύνατον εἶναι ζῶα λογικὰ, ὅτι μηδὲ αἰσθητικὰ εἰσιν, μηδὲ σώματα· προὔποτίθησι δὲ πάντως τὸ ζῶον τὸ σῶμα. 20

Ζητήματα.

Ζητεῖται εἰ ἡ διαφορὰ κατηγορεῖται ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ. Καὶ δοκεῖ μὴ, διότι τὸ τὴν αὐτὴν ὑπαρξίν ἐπιφέρον μεταὰ τοῦ γένους κατηγορεῖται ὡσπερ τὸ γένος· τὸ γὰρ κατηγορούμενόν ἐστὶν ἡ οὐσία τοῦ πράγματος, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἐπιφέροντα τῷ αὐτῷ τρόπῳ κατηγοροῦνται. 25 Ἄλλὰ ἡ διαφορὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἐπιφέρει τῷ γένει, οἷον τὸ ζῶον, ὅπερ ἐστὶ γένος, καὶ τὸ λογικόν, ὅπερ ἐστὶ διαφορὰ, τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἐπι- f. 56 φέρουσι καὶ ὑπαρξίν ὑπ' ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ λόγῳ, διότι ἄλλως τὸ εἶδος οὐκ ἂν ἦν ἐν τῇ ὑπάρξει, εἰ μὴ τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ μίαν εἰσέφεραν ὑπαρξίν. Ἡ διαφορὰ ἄρα ἐν τῷ τί ἐστὶ κατηγορεῖται, ὡσπερ τὸ γένος. 30

Ἄλλ' εἰς τοῦναντίον ἐστὶν ὁ Πορφύριος, λέγων τὴν διαφορὰν ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ κατηγορεῖσθαι.

Πρὸς τὸ ζήτημα λέγω, ὅτι ἡ διαφορὰ κατηγορεῖται ἐν τῷ ὁποῖον, προὔποτίθησι ὅτι ὁ τῆς κατηγορίας τρόπος λαμβάνεται ἀπὸ τινος τρόπου τῆς ὑπάρξεως, ὡς μικρῷ πρόσθεν ἐλέγετο· τὸ γὰρ κατηγορεῖσθαι καὶ 35 ὑποκεῖσθαι ἀποδίδονται τῷ πράγματι ὑπὸ τινι λόγῳ νοητικῷ· εἰ γὰρ καὶ πράγμα ἐστὶ τὸ κατηγορούμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον, ὅμως ὑπὸ τινι νοη-

τι·κῶ λόγῳ κατηγορούμενόν ἐστι καὶ ὑποκείμενον τοῦτο τὸ πρᾶγμα οὕτως ὥστε τὸν μὲν λόγον τὸν νοητικὸν εἶναι ἐκείνο ὑφ' ᾧ τὸ πρᾶγμα κατηγορεῖται, τὸ δὲ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι τὸ κατηγορούμενον. Τούτου τοίνυν προϋποθεθειμένου, ἐπιχειρῶ οὕτως· τὸ ἔχον τρόπον εἶδους ἦγουν μορφῆς ἔχει τρόπον τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί κατηγορεῖσθαι· ἢ δὲ διαφορὰ ἔχει τρόπον μορφῆς· ἄρα, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἡ μείζων φανερά, ὅτι τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφή ἐστι ποιότης τις οὐσιώδης, ἐὰν ἢ τὸ εἶδος οὐσιώδες· ἢ ποιότης ἐπουσιώδης, ἐὰν ἢ τὸ εἶδος ἐπουσιώδες. Ἡ ἐλάττων φανερά καὶ αὐτή, ὅτι ἡ διαφορὰ ἔχει τὸ διακρίνειν καὶ χωρίζειν ἐν εἶδος ἀπ' ἄλλου· τὸ δὲ τοιοῦτον ἔχει
 10 τρόπον εἶδους καὶ μορφῆς, διότι τῆς μορφῆς ἐστι τὸ διακρίνειν καὶ χωρίζειν, ὡς ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ λέγεται. Καὶ ὁ Πορφύριος οὕτω φησὶν, ὅτι ἡ διαφορὰ ἐστὶν ὡς εἶδος.

Τότε πρὸς τὸν λόγον ἐκείνον φημί, ὅτι ἡ μείζων οὐκ ἀναγκαία· ὁ γὰρ λέγει ἢ ἐπιφέρει τὴν αὐτὴν ὑπαρξιν μετὰ τινος καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ
 15 λόγῳ τοῦ νοεῖν· ἔχει καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ κατηγορεῖσθαι, διότι οἱ τρόποι τῆς κατηγορίας, διακρίνονται κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν νοητικῶν λόγων, ὡς εἴρηται· ἢ δὲ διαφορὰ, εἰ καὶ τὴν αὐτὴν ὑπαρξιν λέγει μετὰ τοῦ γένους, ἀλλ' ὑπ' ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ νοητικῷ λόγῳ, διότι τὸ γένος μὲν
 f. 56^v σημαίνει τῷ | τρόπῳ τοῦ συγκεχυμένου, ἢ δὲ διαφορὰ τῷ τρόπῳ τοῦ δια-
 20 κρίνοντος καὶ ἀφορίζοντος, ὅς ἐστιν ὁ τοῦ εἶδους καὶ τῆς μορφῆς τρόπος.

Ζητεῖται εἰ καλῶς ἀποδέδοται ὁ λόγος τῆς διαφορᾶς, ἦγουν τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι· δοκεῖ γὰρ μὴ καλῶς, διότι οὐ πάση ἀρμόττει διαφορὰ· οὐ γὰρ καὶ τῇ ἀντιστροφῇ μετὰ τοῦ εἰδικωτάτου εἶδους. Φημί τοίνυν, ὅτι διπλῆ ἐστὶν ἡ
 25 διαφορὰ· ἐστὶ μὲν γὰρ τις διαφορὰ γενική, ἐστὶ δὲ τις εἰδική. Διαφορὰ γενική ἐστὶν ἢ συνιστώσα τὸ ὑπάλληλον εἶδος. Διαφορὰ εἰδική ἐστὶν ἢ συνιστώσα τὸ εἰδικώτατον. Ὁ γοῦν ὀρισμὸς οὗτος καλῶς ἀποδέδοται· περὶ τῆς γενικῆς διαφορᾶς, ἀλλ' οὐχ ἀρμόττει τῇ εἰδικῇ· ὡσπερ γὰρ ἡ γενική ἀντιστρέφει τῷ ὑπάλληλῳ εἶδει, οὕτω καὶ ἡ εἰδική ἀντιστρέφει τῷ εἰδι-
 30 κωτάτῳ· τὸ δὲ εἰδικώτατον οὐ λέγεται κατὰ διαφερόντων εἶδει, ὡστ' οὐδὲ αὕτη ἡ διαφορὰ.

Ζητεῖται εἰ τὸ θνητόν ἐστὶ διαφορὰ. Καὶ δοκεῖ ναί, διότι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κατηγορούμενον ἐστὶ διαφορὰ· τοιοῦτον δὲ ἐστὶ τὸ θνητόν· κατὰ διαφερόντων γὰρ εἶδει
 35 καὶ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι λέγεται, ὡς δῆλον ἐπαγωγικῶς.

Ἔτι, τὸ διακρίνον ἐν εἶδος ἀπ' ἄλλου ἐστὶ διαφορὰ, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ὑπογραφῶν τῆς διαφορᾶς. Τὸ δὲ θνητόν ἐστὶ τοιοῦτον· διαιρεῖ γὰρ ἡμᾶς τῶν θεῶν προστεθέν, λογικῶν καὶ αὐτῶν ὄντων· ἄρα, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἔτι, τὸ κείμενον ἐν τῷ τινος ὀρισμῷ καὶ μὴ ὄν γένος ἐστὶ διαφορὰ· ἀλλὰ τὸ θνητὸν κεῖται ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐκ ἔστι διαφορὰ· ἄρα, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἡ δὲ μείζων φανερὰ ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἡ ἐλάττω ἐκ τοῦ Πορφυρίου, ζῶον λογικὸν θνητὸν ὀριζομένου τὸν ἄνθρωπον.

Ἀλλὰ τοῦναντίον φαίνεται βουλόμενος ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν τοπικῶν· φησὶ γὰρ ἐκεῖ τὸν τιθέντα τὸ πάθος ἀντὶ διαφορᾶς ἀμαρτάνειν· ἀλλὰ τὸ θνητὸν πάθος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου· οὐκ ἄρα ἐστὶ διαφορὰ.

Πρὸς τὸ ζήτημά φημι, ὅτι τὸ θνητὸν οὐκ ἔστι διαφορὰ, διότι πᾶσα διαφορὰ τινος εἰδοποιὸς λαμβάνεται ἀπὸ τῆς μορφῆς τῆς μετέχει τὸ εἶδος, καὶ διὰ τοῦτο ἡ διαφορὰ συντελεῖ πρὸς τὸ εἶναι· | τὸ δὲ θνητὸν οὐ λαμβάνεται ἐκ τοῦ μέρους τῆς μορφῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ μέρους τῆς ὕλης, διότι τὸ θνητὸν λέγει δύναμιν πρὸς τὸ μὴ εἶναι· ἡ δὲ πρὸς τὸ μὴ εἶναι δύναμις ἐστὶν ἐκ τοῦ μέρους τῆς ὕλης, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ εἶδους· ἄρα, καὶ τὰ λοιπά.

Πρὸς τοὺς λόγους νῦν λέγω· πρὸς μὲν τὸν πρῶτον, ὅτι διαφορὰ ἐστὶ τὸ ἐν τῷ ὀποῖον κατηγορούμενον, ἀλλ' ὀποῖον οὐσιῶδες καὶ ὅπερ συντελεῖ πρὸς τὸ εἶναι· τὸ δὲ θνητὸν, καὶ δοθέντος εἶναι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀληθές, ὅμως οὐ ποιεῖ πρὸς τὸ εἶναι τοῦ πράγματος· οὐ γὰρ λαμβάνεται ἐκ τοῦ μέρους τοῦ εἶδους, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέρους μᾶλλον τῆς ὕλης. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ πρὸς τὸν δευτέρου φημι λόγον, ὅτι τὸ διακρίνον ἕτερον ἐτέρου εἶδος ἐστὶ διαφορὰ, εἰ συντελεῖ πρὸς τὸ εἶναι τοῦ εἶδους· οὕτω δὲ οὐκ ἔχει τὸ θνητὸν.

Πρὸς τὸν τρίτον· εἰ καὶ ἄλλως λέγειν δυνάμεθα, περισώζοντες ἅμα καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τῷ Πορφυρίῳ τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ἀληθέστερόν ἐστι λέγειν, ὅτι ὁ Πορφύριος τίθησι τὸ θνητὸν ἐν τῷ ὀρισμῷ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν δόξαν τῶν λεγόντων θεοὺς τὰ οὐράνια σώματα, ὅπερ ἐτίθεντο εἶναι ζῶα καὶ λογικά· ἢ κατὰ τὴν δόξαν τῶν λεγόντων τοὺς δαίμονας εἶναι λογικά ζῶα, ὡς εἴρηται· τὴν δόξαν ἴσως καὶ αὐτὸς εἶχεν· εἰ δὲ καὶ μὴ εἶχεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκείνων διαλέγεται δόξαν.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅσον πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ θνητὸν οὐ δύναται εἶναι διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲ μέρος οὐσιῶδες αὐτοῦ, ὡς προεῖρηται· ἀλλ' οὐδὲ ἀνάγκη κεῖσθαι τοῦτο ἐν τῷ ὀρισμῷ· τίνος γὰρ καὶ διακρινεῖ; Τῶν μὲν γὰρ ἀλόγων διακρίνεται ὁ ἄνθρωπος τῷ λογικῷ, τῷ δὲ θνητῷ οὐδενὸς ἂν διακριθεῖη· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ ζῶον λογικὸν ἀθάνατον, εἰ μὴ τις φαίη τοὺς ἀγγέλους· τοῦτο δὲ οὐ καλῶς ἂν λέγοιτο. Ὅθεν καὶ ἀφελῶς τέθειται ὑπὸ τινων ἐν τῷ γράμματι ἀντὶ τοῦ „οἱ θεοὶ“ προσθέντων „οἱ ἄγγελοι“· οἱ γὰρ ἄγγελοι λογικοὶ μὲν εἰσιν, ἀλλὰ πολὺ βέλτιον ἢ καθ' ἡμᾶς

2 διαφορὰ: γένος B, διαφορὰ biffé et remplacé par γένος C
ἴσως devant εἶχεν

καὶ ὁμωνύμως ἡμῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ νοοῦσιν ἢ λογίζονται κατὰ τὴν τοῦ νοῦ διεξοδόν, ἀλλὰ ἀπλῆ ἐπιβολῇ· εἶτα οὐδὲ πρὸς τὸ νοεῖν ἄγονται· ἐκ τοῦ φαντάζεσθαι, ὡσπερ ἡμεῖς· ὡσαύτως δὲ | καὶ ζῶα εἰ λέγοιντο, ὁμωνύμως ἡμῖν λέγοιντ' ἄν· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν τοῦ ζῶου λόγον ἔχουσιν, εἰ γὰρ ὁ μὲν ἐστὶν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικῆ, οἱ δὲ ἄγγελοι οὔτε αἰσθητικοί εἰσιν, οὔτε σώματα ἔχουσιν· ἢ γὰρ αἰσθησις, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἔμψυχον, προὑποτίθησι τὸ σῶμα, καὶ διὰ ταῦτα οὐκ ἂν εἶημεν ἐν τῷ αὐτῷ γένει μετὰ τῶν ἀγγέλων ἡμεῖς, ἵνα καὶ χωρίζομεθα αὐτῶν τῷ θνητῷ· κἀντεῦθεν φαίνεται, ὅτι παρέλκον ἐστὶ τὸ θνητόν, καὶ ἐπομένως φαίνεται ὅτι τὸ λογικὸν εἰδικῆ διαφορά ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀντιστρέφουσα πρὸς αὐτόν· τὸ γὰρ λογικὸν ὁμολογουμένως πρόσεστι τῷ ἀνθρώπῳ μόνῳ· ὁ γὰρ λόγος, ἀφ' οὗ τὸ λογικόν, τοῦ ἀνθρώπου ἰδίως ἐστίν, ὃς ἐστὶν ὁ διεξοδικὸς νοῦς· ὁ δὲ νοῦς μᾶλλον ἂν εἴη τοῦ ἀγγέλου. Διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον δεῖ λέγειν τοὺς ἀγγέλους νοοῦντας καὶ νοῦς ἢ λογικούς, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν μᾶλλον λογικὸν ἢ νοοῦντα, νοῦν δὲ οὐδαμῶς. Ἄρχει τοσαῦτα καὶ περὶ διαφορᾶς.

Leçon XV.

Du propre.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ ΠΕΡΙ ΙΔΙΟΥ.

20 Τὸ δὲ ἴδιον διαιροῦσι τετραχῶς.

Διαλεχθεῖς ἡμῖν ὁ Πορφύριος περὶ τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ κατ' οὐσίαν κατηγορουμένου, νῦν διαλέγεται περὶ τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶ κατὰ συμβεβηκός, καὶ τοῦτο διχῶς· πρῶτον γὰρ διαλέγεται περὶ τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶν ἐπουσιωδῶς καὶ ἀφωρισμένως· εἶτα περὶ τοῦ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστὶν ἐπουσιωδῶς καὶ οὐκ ἀφωρισμένως, ἐν τῷ· „Συμβεβηκός δὲ ἐστὶν“· πρῶτον οὖν τίθησι τὴν πολλαπλότητα τοῦ ἴδιου, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πεποίηκεν· εἶτα ἐκλέγεται αὐτὸ ἐν τῷ σημαίνοντι, περὶ οὗ νῦν σκοπεῖ, ἐν τῷ· „Ταῦτα γὰρ καὶ κυρίως.“ Καὶ περὶ τὸ πρῶτον οὗο ποιεῖ· πρῶτον, τίθησι τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, εἶτα ἐπεξέρχεται. Τὸ δὲ δεῦτερον μέρος, ἐν ᾧ ἐπεξέρχεται, διαιρεῖται εἰς τέσσαρα, εἰς ὅσα διαιρεῖ καὶ τὸ ἴδιον, καὶ ἐστὶν ἡ διαίρεσις φωνῆς διαίρεσις εἰς διάφορα σημαίνοντα. Πρῶτον τοίνυν σημαίνοντον τοῦ ἴδιου λέγει τὸ μόνῳ τινὶ καὶ μὴ παντὶ συμβεβηκός· δεῦτερον, τὸ παντὶ καὶ μὴ μόνῳ· τρίτον, τὸ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ποτέ· τέταρτον, τὸ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεί. Τούτων δὲ ἐκάστου 25 τίθησι καὶ τὰ παραδείγματα. Εἶτα φησὶ κυρίως ἴδιον λέγεσθαι τὸ τέταρ-